

پروفیسور ډاکټر مصطفی کمال سالارزی د قانون او عدالت مدني حرکت افغانستان بنسټگر او مشر

پروفیسور ډاکټر مصطفی کمال سالارزی، د کونړ ولایت د غازی آباد ولسوالۍ د حاجی آباد د کلي اوسیدونکی، د قومي مشر الحاج خانزادگل غروال سالارزی زوی او د مرحوم امیرگل مشهور په حاجی میاگل لمسی، د افغانستان د معاصر فکري، علمي او مدني تاریخ له هغو غوره شخصیتونو څخه دی چې د علم، عدالت، انسانیت او ملي وجدان د یووالي له لارې یې د ملت د بیدارۍ، د قانون د حاکمیت او د مدني شعور د پراختیا لپاره بنسټیز فکر په عمل بدل کړی دی. هغه د داسې نسل استازیتوب کوي چې د جگړو، بې عدالتۍ، سیاسي تندلارۍ او فرهنگي تضادونو له تیارو راپورته شوی، خو د منطق، اخلاقو، علم او عقل په ژبه یې د رڼا، پوهې او عدالت پیغام خپور کړی دی او د ملت د فکري، مدني او انساني پرمختګ لپاره یې یوه روښانه، مستحکم او پایدار تگلاره جوړه کړې ده.

پروفیسور سالارزی په دې باور دی چې د ملت د پیاوړتیا، د ټولنیز ثبات، د فردي او ټولنیزو حقونو د تضمین او د ملت د هويت د ساتنې لپاره یوازې وسله او زور بسنه نه کوي؛ رېښتیني ځواک د پوهې، عدالت، اخلاقو، انساني وجدان او د قانون د حاکمیت په رڼا کې پروت دی، او ټولنیز پرمختګ یوازې د علم، منطق او مدني شعور له لارې رامنځته کېدی شي. د هغه فکري لید د یوې داسې ټولني د جوړولو لپاره مبارزه کوي چې قانون یې د هیڅ ځواک لاندې نه وي، عدالت د هر انسان له بنسټیزو حقونو سره تړلی وي، او علم د هر ذهن د روښانتیا، د ملت د فکري بیدارۍ، د نوبت او د تمدن د ودې وسیله وي. د پروفیسور فلسفه په دې ولاړه ده چې بدلون باید د ملت له وجدان راولاړ شي، نه د زور، د شخصي غوښتنو یا د بهرنیو فشارونو له مرکز څخه. ځواک باید د خدمت، عدالت او ټولنیز خیر لپاره وکارول شي، نه د ځانغوښتنې، د امتیاز غوښتنې یا د قدرت د تمرکز لپاره.

د همدې فلسفې په رڼا کې نوموړی د “مسئول رهبري” مفهوم وړاندې کړی، چې له مخې یې رهبري د واکمنۍ نه، بلکې د وجدان مسؤلیت گڼل کېږي. مسؤلیت چې د علم، عدالت، انساني کرامت، مدني اخلاقو، ټولنیز انصاف او د ملت د هوساینې پر محور ولاړ وي، او د ملت د ټولنیز، فکري او فرهنگي ودې لپاره د یوې عملي تگلارې په توګه یې تعریف شوی دی.

پروفیسور سالارزی د ټولنیز عدالت فلسفه د اسلامي، انساني، مدني او نړیوالو حقوقي ارزښتونو په رڼا کې په ژور ډول تحلیل کړی، او په دې باور دی چې عدالت یوازې د قانون د تطبیق یا د ځواک د تمرین محدودیت نه دی، بلکې د انسان د کرامت، د فرصتونو د برابرې، د اجتماعي همغږۍ، د فردي حقوقو د خونديتوب او د ملت د هوساینې لپاره یوه اخلاقي، عملي، فکري او پایدار تگلاره ده. له همدې کبله نوموړی د ښځو د تعلیم، د ځوانانو د فکري ودې، د مدني مسؤلیت او د ټولنیز اخلاقو د ژغورنې په برخه کې خپل مسؤلیت د ژوند تر ټولو ستر رسالت گڼي. په هغه نظر کې، د ښځو تعلیم د ملت د بقا اساس دی، د ځوانانو فکري روزنه د تمدن محور دی، او د قانون واکمني د انساني کرامت تضمین دی.

په علمي او مسلکي ډګر کې، پروفیسور سالارزی د افغانستان د طبابت د ځلانده ستورو څخه دی؛ د طب له پوهنځي څخه تر فراغت وروسته یې د لوړو زده کړو لپاره هند ته سفر وکړ، چېرې چې یې په جراحي عمومي او جراحي هضمي سیستم کې تخصص ترلاسه کړ. وروسته یې د جگر پیوند (Liver Transplant Surgery) او جراحي انکولوژي (Surgical Oncology) په برخو کې فوق تخصص بشپړ کړ، چې دا په افغانستان کې یو له نادره مسلکي لاسته راوړنو څخه گڼل کېږي. همدارنګه نوموړي د صحت عامه (Public Health) په برخه کې ماسټري ترلاسه کړه او د خپل مسلک په ساحه کې یې د دوکتورا پروګرام بشپړ کړ، چې دا ټولې علمي هڅې یوازې د شخصي پرمختګ لپاره نه، بلکې د وطن د پرمختګ، د علمي ظرفیتونو د لوړتیا، د طبي خدمت د پراختیا او د افغان ټولني د هوساینې لپاره ترسره شوي دي.

پروفیسور سالارزی د امریکا د Duke University څخه د لیبراسکوپیک او میتابولیک جراحي (Laparoscopic & Metabolic Surgery) په برخه کې د فیلو شپ سند ترلاسه کړ، چې دا د هغه علمي شخصیت ته نړیوال اعتبار ورکړ او د افغانستان د طبي، علمي او مدني هويت د بیا راژوندي کېدو یو سمبول هم جوړ شو. د هغه علمي هڅې د فردي لاسته راوړنو محدودیت نه لري؛ هغه د افغانستان په تاریخ کې لومړی ځل د جراحي جگر ترانسپلانټ، جراحي انکولوژي او بیوریاتیک جراحي متخصص او پروفیسور لقب ترلاسه کړ، چې دا د هېواد د طبي پرمختګ، د علمي ظرفیتونو لوړتیا، او د نړیوالو معیارونو سره د همغږۍ یوه بې ساري شېبه ده.

خو پروفیسور سالارزی یوازی یو علمي شخصیت نه دی؛ هغه د فکري لارښود، مدني بدلون، انساني وجدان او د ټولنيز عدالت ژور باور لرونکی مشر هم دی. د هغه رهبري یوازی شعار نه دی، بلکې د عمل ژبه ده، د سياسي جگړې پر ځای د علمي استدلال، د پوهې او منطق لار ده، د انحصار پر ځای د گډون فرهنگ ته ژمنتیا ده، د ملت د هوساينې، د ټولنيز عدالت، د انساني کرامت او د مدني اخلاقو د ودې لپاره ژمن دی. نوموړی تل په دې ټينگار کوي چې ملت هغه وخت ژوندي کېږي چې د قانون تر سيوري لاندې فکر وکړي، د عدالت تر رڼا لاندې ژوند وکړي، او د علم په بنسټ پرمختگ وکړي.

پروفیسور سالارزی د مدني حرکتونو، ټولنيزو اصلاحاتو، د فکري ازادۍ، د علمي او مسلکي ودې، او د ملي يووالي د ستراتيژيکو اصولو يوه جامع فلسفه لري، چې د هغه د ټولنيز، فکري او علمي شخصيت يو جامع انځور وړاندې کوي. هغه د ملت د بدلون او پرمختگ لپاره د رڼا، پوهې، عدالت، انساني کرامت او مدني اخلاقو پر محور د يوې پايدارې او عملی لارې طرحه وړاندې کړې، او د افغانستان د نوي مدني تاريخ د فکري بنسټونو د جوړولو يو بي ساري معمار گڼل کېږي. د هغه ژوند او مبارزه د پوهې، اخلاقو، عدالت، انساني کرامت، مدني وجدان او مدني مسئوليت د يووالي څرگند انځور دی، او نوموړی د خپل علم، اخلاص، فکري بصيرت او ملي احساس له لارې د افغانستان د نوي مدني تاريخ د بنسټونو د جوړولو يوه بي ساري نمونه پاتې کېږي.

په پای کې، پروفیسور ډاکټر مصطفی کمال سالارزی یوازی یو علمي شخصیت نه دی، بلکې یو فکري بهیر، مدني خوځښت، انساني وجدان، د عدالت او قانون ژمنه او د ملت د بيدارۍ يو عملي سمبول دی. د هغه نوم د درناوي، الهام، مسؤليت، بدلون، علم، عدالت، انساني کرامت او مدني اصولو په مفاهيمو کې د تلپاتې ياد او احترام سمبول پاتې کېږي. د پروفیسور سالارزی ژوند، مبارزه، فکر، فلسفه او عمل د دې ژوندي پیغام تمثيل دی چې علم د ملت قوت دی، عدالت د ملت روح دی، او قانون د ملت ضمير دی، او هر ملت یوازی د پوهې، انصاف، اخلاق، انساني کرامت، مدني مشارکت او فکري ازادۍ په لار کې کولی شي خپل اصلي ځواک، هويت، پرمختگ او بقا ومومي.

لومړنی او لوړې علمي زده کړې

ډاکټر سالارزی خپلې لومړنۍ زده کړې په کونړ، کابل او ننگرهار کې ترسره کړې او د طب پوهنځي دفراغت روسته نوموړی د لاندو لورو زده کړو لپاره هندوستان ته واستول شو، چېرې چې يې لاندې پرمختللي تحصيلي لاسته راوړنې ترلاسه کړې:

- د عمومي او هضمي جراحي ماسټري او تخصص
- د جراحي آنکولوژۍ او د ځيگر د پيوند فوق متخصص (Sub-specialty)
- د جراحي آنکولوژۍ په برخه کې دوکتورا (PhD)
- د عامې روغتيا په برخه کې ماسټري (MPH)
- د عامې روغتيا په برخه کې د دوکتورا او څېړنو پروگرام سکالر

ده په علمي څېړنو کې د نړيوالو معيارونو او د نوي طبابت د اصولو په معرفي کولو کې ځانگړی رول لوبولی. ده د علمي سفر یوازی د زده کړې نښه نه ده، بلکې د افغانستان د طبابت د معياري کولو لپاره يوه ستره لاسته راوړنه هم ده.

مسلکي ژوند او طبي لاسته راوړنې

پروفیسور ډاکټر مصطفی کمال سالارزی د افغانستان د طبابت په ډگر کې د بي ساري تخصصی، نوښتونو، او نړيوال معيارونو معرف دی. د هغه مهمې لاسته راوړنې په لاندې ډول دي:

1. د افغانستان لومړی جراحي آنکولوژیست چې د سرطان د جراحي معالجو لپاره نوي لارې معرفي کړې.
2. د ځيگر د پيوند متخصص، چې د عصري ټکنالوژۍ او نړيوالو معيارونو معرفي کولو سره د هېواد د طبابت معيارونه يې لوړ کړي.
3. د هضمي، لاپاروسکوپي، او عمومي جراحي نوي طريقي معرفي کول او د طبي متخصصينو روزنه.

4. د زرگونو ناروغانو ژوند ژغورل، په ځانګړي ډول هغه ناروغان چې د سرطان یا پیچلو جراحي ستونزو سره مخ و.

ده د افغانستان په طبابت کې د نوښت یوه نوې څپه پیل کړه، او د ټولو طبي متخصصینو لپاره یې د علمي او مسلکي معیارونو یو بې ساری ماډل جوړ کړ.

ټولنیز فعالیتونه او بشري خدمتونه

پروفیسور ډاکټر مصطفی کمال سالارزی د طبابت له حده هغی خوا د ټولنیز اصلاح، عدالت، او بشري حقونو لپاره یو ژمن او فعال شخصیت دی. نوموړی د خلکو د ژوند ښه کولو، د ټولني د پوهاوي لوړولو، او د ښځو او ځوانانو د حقونو د تضمین لپاره بې شمېره هڅې کړي دي.

مهم ټولنیز فعالیتونه:

- د نشه یي توکو پر ضد کمپاینونه او د ځوانانو د بیا رغونې پروګرامونه.
- د ویني ورکولو او روغتیايي پوهاوي کمپاینونه په ملي کچه.
- د ښځو د حقونو، تعلیم، او اقتصادي مشارکت ملاتړ.
- په ملي اصلاحاتو، سیاسي، او ټولنیزو بهیرونو کې فعال ګډون.

ده هڅه کړې چې ټولنه د پوهې، کرامت، عدالت، او انساني ارزښتونو پر لور رهنما کړي، او په ځانګړي توګه د بې عدالتی، تبعیض، او ټولنیزو ستونزو پر ضد مبارزه وکړي.

میراث او ټولنیز نفوذ

۱. د علمي او مسلکي مشرۍ میراث

ده د طبابت په ډګر کې نوې لارې پرانستې، زرګونه افغانان یې د ژوند ژغورني فرصت ته رسولي، او د طبابت د نړیوالو معیارونو په معرفي کولو کې یې مهم رول لوبولی. ده د نوي نسل د طبي متخصصینو لپاره یو معیار جوړ کړی، او د علمي څېړنې او تدریس په برخه کې یې ځانګړی اثر پرېښی دی.

۲. د ټولنیز عدالت او ښځو د حقونو مدافع

پروفیسور سالارزی د ښځو تعلیم، اقتصادي مشارکت، او ټولنیز رول لپاره یو نه ستړي کېدونکی مدافع دی. د ده هڅو زرګونه افغان ښځینه دلازیات هیلې او ځواک د رسولو لامل شوي، او د جنسیتي تبعیض پر وړاندې یې د مبارزې یو ستر حرکت پیل کړی.

۳. د اصلاحاتو او ټولنیز بدلون بنسټګر

ده د قانون، بشري کرامت، او د ځوانانو د پیاوړتیا لپاره پراخ فعالیتونه کړي، چې د ټولني په بدلون، اصلاح، او پرمختګ کې بنسټیزه ونډه لري.

۴. د ژوند ژغورني او هیلې وربښوونکی

ده د زرګونو ناروغانو ژوند ژغورلی، د ناروغانو هیله او کرامت بیرته راوستلی، او د ملي خدمت یوه بې ساري بیلګه پرېښي.

سیاسي لیدلوری او ملي تصور

پروفیسور سالارزی د افغانستان د راتلونکې لپاره پراخ سیاسي، ټولنیز، او بشري لید لري. نوموړی د سولې، عدالت، ملي یووالي، بنځو د حقونو، او د ځوانانو د پرمختګ په برخه کې ځانګړی روښانه لید لري.

مهم سياسي لیدلوري:

1. د سولې، ملي یووالي، او ټول شمولیت ملاتړ
نوموړی باور لري چې افغانستان یوازې هغه وخت پرمختګ کولی شي چې ټول قومونه، ژبې، قبیلي، او ټولنیز قشرونه په ګډه ملي اهدافو ته حرکت وکړي.
2. د بنځو د حقونو، تعلیم، او اقتصادي مشارکت ملاتړ
پروفیسور سالارزی بنځي د ملت د پرمختګ اساسي ستني ګڼي او د بنځو د برابر حقونو لپاره نه ستري کېدونکې مبارزه کوي.
3. د ځوانانو ځواکمنتیا او ملي تګلاره
ده د ځوانانو د تعلیم، مسلکي مهارتونو، کار، او نوښت فرصتونو پراختیا د ملي ستراتیژۍ په توګه یادوي، چې د افغانستان د راتلونکي بنسټ جوړوي.
4. د قانون حاکمیت، عدلي اصلاحات او فساد ضد مبارزه
ده د شفاف، عادلانه، او فساد ضد عدلي نظام ملاتړ کوي، چې د ملي باور، ثبات، او عدالت بنسټ دی.
5. اقتصادي وده او عادلانه ویش ملاتړ
ده اقتصادي ثبات، عادلانه ویش، د کار فرصتونو پراختیا، او د پانګونې شفافیت د ملت د پرمختګ لپاره حیاتي ګڼي.
6. د نړیوالو اړیکو پراختیا او مثبت دیپلماسي
ده د افغانستان د نړیوالو اړیکو پراختیا، د علمي او اقتصادي همکارۍ، او د نړیوالو معیارونو په رڼا کې د هېواد پرمختګ ته ځانګړې پاملرنه کړي.

د هیلو، پوهې او بدلون ملي څېره

پروفیسور ډاکټر مصطفی کمال سالارزی د علم، طبابت، ټولنیز عدالت، بشري خدمت، او ملي اصلاحاتو یو روښانه استازی دی.

ده د افغانستان لپاره د میراث داسې یو بنسټ جوړکړی چې راتلونکي نسلونه به پرې وپاري:

- زرګونه ژوندونه یې ژغورلي.
- د بنځو او ځوانانو د حقونو په برخه کې یې هیله پیدا کړي.

• د افغانستان د راتلونکي لپاره يې روښانه، علمي او ستراتيژيک ليد وړاندې کړی.

نوموړی د افغانستان د سوکالي، عدالت، تعليم، بنحو د حقونو، او ملي يووالي د هيلې او بدلون يوه روښانه نښه گڼل کېږي، او د نړۍ په کچه د بشري خدمت، علم، او اصلاحاتو يوه بې ساري څېره ده.